

Op Texel blijkt het mogelijk om schapenteelt en bloemrijke weiden te combineren. Staatsbosbeheer heeft het beheer aangepast: het Grasklokje profiteert daarvan en in het kielzog van deze stuifmeelleverancier floreert de Klokjesdikpootbij.

Klokjesdikpootbijen en Grasklokjes op Texel

Dikpootbijen danken hun Nederlandse naam aan het verdikte klauwtjeslid, het laatste deel van de poot met daaraan de klauwtjes. Alle soorten zijn gespecialiseerd op een plantensoort of –familie, waarop ze stuifmeel verzamelen voor hun nageslacht. De Klokjesdikpootbij verzamelt stuifmeel

De Klokjesdikpootbij heeft per eitje stuifmeel nodig van honderdvijfenzestig bloemen van het Grasklokje.

FOTO: ERIK VAN DER SPEK

op klokjes (*Campanula*) en vliegt op Texel op het Grasklokje. Het voor de larven benodigde stuifmeel vervoeren ze tussen haren aan de achterpoten.

De eerste waarnemingen van de Klokjesdikpootbij (*Melitta haermorrhoidalis*) op Texel dateren van 1991; ze zijn gemeld door Ben Brugge en Erik van der Spek. Vermoedelijk is de Texelse populatie geïsoleerd sinds tussen 5500 en 3000 voor Christus de verbinding tussen de hogere delen van Drenthe en Friesland met Texel verbrak.

GEÏSOLEERDE POPULATIES

Klokjesdikpootbijen vonden we in eerste instantie alleen op de Grasklokjes (*Campa-*

nula rotundifolia) die op tuinwallen op De Hoge Berg groeien. In 2006 ontdekten we ze ook op een hooiweide met Grasklokjes op De Hoge Berg, de pleistocene kern van het eiland en op twee plaatsen in De Bollekamer in de duinen bij Den Hoorn, dus buiten de pleistocene kern.

De meeste Klokjesdikpootbijen zijn gevonden op tuinwallen langs de buurtweggetjes, onverharde door tuinwallen omzoomde paden van Staatsbosbeheer. Hier wordt jaarlijks om en om vijftig procent van de tuinwallen gemaaid. De elders op Texel massale vergrassing van de tuinwallen is daardoor gekeerd. Daar profiteren bloemplanten en hun gasten van, zoals Grasklokje met Klokjesdikpootbij, Muizenootje (*Hieracium pilosella*) met Texelse zandbij (*Andrena fulvago*) en Akkerhoornbloem (*Cerastium arvense*) met Ereprijszandbij (*Andrena labiata*).

De locaties in De Bollekamer zijn heischrale graslanden, aan de rand van het gebied langs de Rommelpot nabij de Oude Weg en het Jan Ayeslag vlak bij Paal 12. Doordat in het gebied tussen de Hoge Berg en de Bollekamer de Klokjesdikpootbij en het Grasklokje ontbreken, zijn beide populaties geïsoleerd en zal bij een calamiteit herbevolking vanuit de andere populatie minder gemakkelijk plaatsvinden.

SLAPEN IN GRASKLOKJES

Klokjesdikpootbijen graven hun nest tussen de begroeiing, op kale plekken of enigszins beschaduwde plaatsen, op een vlakke of licht hellende bodem. Mannetjes vliegen met hoge snelheid tussen de plekken met voedselplanten heen en weer en bezoeken daarbij bloemen waar veel stuifmeel gehaald kan worden. Bloemen van klokjes worden gebruikt als voedselbron voor de nectar, als rendez-vous voor de partner-

keuze en als slaapplek. Alle Texelse waarnemingen dateren uit de maanden juli en augustus. Het lijkt er op dat de dikpootbijen plekken nodig hebben waarop ze heel veel bloeistengels bij elkaar vinden. Wanneer er alleen veel verspreide bloeistengels aanwezig zijn, is de Klokjesdikpootbij nooit aangetroffen. Een Klokjesdikpootbij heeft per nestcel ofwel per eitje stuifmeel nodig van maar liefst honderdvijfenzestig bloemen.

TERREIN TERUGGEWONNEN

Vergeleken met 1984 is het areaal Grasklokjes op de Hoge Berg sterk achteruit gegaan. Tien jaar geleden was het beeld langs de buurtweggetjes op de Hoge Berg overigens veel ongunstiger dan nu. In 2000 hebben tachtig vrijwilligers van Landschap Noord-Holland, in samenwerking met Staatsbosbeheer en de gemeente Texel, vijftig kilometer tuinwal gemaaid, in een poging de verruiging te stuiten. Sindsdien maait Staatsbosbeheer langs de buurtweggetjes ieder jaar de helft van de tuinwallen, hierdoor konden Grasklokjes hier veel van het verloren terrein herwinnen. Het tij kan dus nog gekeerd worden, tot voordeel van de Klokjesdikpootbijen, bezoekers van de Hoge Berg en de rest van de flora en de fauna die een plekje op tuinwallen kan vinden. Hopelijk gaan ook de andere tuinwallen op Texel zo beheerd worden dat de typische tuinwalflora en –fauna hier weer een plek weet te vinden. Nu vergrassen veel tuinwallen sterk, kweek gaat domineren en er begint soms zelfs struweelvorming te ontstaan met bramen en struiken. Het aantal bloeiende planten en insecten neemt af en voor de wandelaar valt er minder te genieten. De droge hooiweide, waar de Klokjesdikpootbij is gevonden, wordt na het hooien begin juni niet direct begraaft. Aan het begin van het bloeiseizoen krijgen de Grasklokjes hier de ruimte om uit te groeien. Nadat hier in augustus schapen gaan grazen, is het snel met de bloei van het Grasklokje gedaan. Staatsbosbeheer gaat bij wijze van proef een perceel onder andere voorwaarden in pacht geven. Er mogen schapen grazen tot eind mei, daarna moet het perceel tot half augustus met rust gelaten worden. Wanneer op deze manier ook Grasklokjes kans zien zich hier in het grasland te vestigen, biedt dat meer kansen om bloemrijk grasland en schapenteelt te combineren.

Erik van der Spek is lid van de KNNV en boswachter bij Staatsbosbeheer op Texel.